

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PROBLEMATIKA DVOJÍHO STÁTNÍHO
OBČANSTVÍ, KOMPARACE ZÁKONA O STÁTNÍM
OBČANSTVÍ ČR PO NOVELIZACI**

Autor práce: Jaroslav Dřimal
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Jaroslav Dřímál, DiS.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Josefu Bandžakovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

DŘÍMAL, J. *Problematika dvojího státního občanství, komparace zákona o státním občanství ČR po novelizaci*. ČR: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2016, s. 61, Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Klíčová slova: státní občanství, dvojí či vícere státní občanství - bipoilitismus, bipoilité, apolité

Bakalářská práce v teoretické části osvětluje základní pojem státní občanství a dvojí či vícere státní občanství, popisuje nabytí i pozbytí státního občanství a to jak z hlediska obecného, tak dle platné právní úpravy České republiky. Poukazuje na základní problematiku dvojího státního občanství. Dále pomocí komparativní metody poukazuje na zásadní změny zákona o státním občanství České republiky po novelizaci účinné od 1.1.2014. Zda došlo ke změnám pozitivním. V praktické části práce pomocí metody řízených rozhovorů uvádí pozitiva i negativa spojené s vlastnictvím dvojího či vícereho občanství jak z pohledu občana, tak i státu.

ABSTRACT

DŘÍMAL, J. *The issue of dual citizenship, comparison of the Citizenship Act of the Czech Republic after the amendment.* ČR : Bachelor thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o.p.s., 2016, s. 61, Supervisor: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Keywords: citizenship, dual and multiple citizenship - bipoľitismus, bipoľité, apolité

Bachelor Work in the theoretical part explains the basic concept of citizenship and dual or multiple citizenship, describes the acquisition and loss of citizenship, both in terms of general and according to the valid legislation of the Czech Republic. It highlights the fundamental issue of dual citizenship. Furthermore, using the comparative method points to a fundamental change in the law on citizenship of the Czech Republic after the amendment effective 1.1.2014. Whether there was a positive change. In the practical part using the method of structured interviews presents pros and cons associated with ownership or multiple dual citizenship from the perspective of the citizen and the state.

Obsah

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Státní občanství.....	11
2.1 Pojem státní občanství.....	11
2.2 Normotvorba státního občanství.....	12
2.2.1 Normotvorba v ČR.....	12
2.2.2 Normotvorba v mezinárodním právu	13
2.3 Obecné způsoby nabytí a pozbytí státního občanství.....	16
2.3.1 Nabytí státního občanství.....	17
2.3.2 Pozbytí státního občanství	18
3 Platná legislativa státního občanství v ČR.....	20
3.1 Nabytí státního občanství v ČR.....	21
3.1.1 Narození	21
3.1.2 Určením otcovství	22
3.1.3 Osvojením	23
3.1.4 Nalezením na území České republiky.....	23
3.1.5 Udělením.....	23
3.1.6 Prohlášením.....	25
3.1.7 V souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče	26
3.2 Pozbytí státního občanství České republiky.....	26
3.3 Prokazování státního občanství České republiky	27
3.4 Řízení ve věci udělení státního občanství	27
3.5 Zásadní změny v zákoně o státním občanství v ČR.....	30

4	Dvojí občanství	33
4.1	Vývoj dvojího občanství	33
4.2	Výhody dvojího státního občanství	35
4.3	Nevýhody dvojího státního občanství	36
4.4	Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci dvojího občanství	37
5	Vyhodnocení průzkumu u občanů	39
5.1	Vyhodnocení praktické části	45
	Závěr	47
	Seznam použitých zdrojů	49
	Přílohy	54

Úvod

Aniž by si kdokoli uvědomoval, státní občanství je institut, který nás provází po celý život a je třeba si uvědomit, že „vlastnit“ státní občanství na každého klade nejen práva a určitou ochranu ze strany státu, ale i povinnosti, které se musí vůči státu plnit a je jimi vázán.

Státní občanství je v podstatě právní vztah mezi fyzickou osobou a státem. Tento vztah je specifický a nelze ho zcela srovnávat s jinými právními vztahy, protože má vedle čistě právního vymezení i sociologický a praktický rozměr a není vždy zcela založen na oboustranné dobrovolnosti. Problematika státního občanství je z hlediska systematizace práva řazena do ústavního, správního a mezinárodního práva.

V minulosti ve většině zemí světa platila zásada jediného státního občanství, toto představovalo neomezenou moc nad státním územím a jejím obyvatelstvem. V dnešní době multikulturního prostředí a s rozvojem lidských práv je stále častěji využíváno konceptu dvojího a vícereho státního občanství. Dvojí a vícere státní občanství má však své klady i zápory. Státoobčanské právní předpisy byly na našem území od vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 koncipovány na zásadě jediného státního občanství. Toto bylo pro jednotlivé občany velmi omezující a po dlouhá desetiletí se žádnou z novelizací dané legislativy nic neměnilo. Zásadní změna nastala od 1. 1. 2014 s účinností zákona č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, občanům České republiky je povoleno vlastnit dvojí či vícere státní občanství. Na uvedenou změnu v České republice měl zásadní vliv rozvoj společnosti na konci devadesátých let a vliv evropského občanství. Změny v legislativě rovněž proběhly v nabývání a pozbývání státního občanství, kde byly již delší dobu kritizovány jednotlivé způsoby za přeživší a značně administrativně náročné pro žadatele.

Státní občanství je důležitým právním atributem a státoobčanské právo jednotlivých států by na velmi rychle měnící se společnost mělo adekvátně reagovat.

Od starověku vznikl vzájemný vztah mezi občany a jednotlivými celky, již od této rané doby se státní občanství stávalo objektem touhy i nenávisti. Státní občanství ve

valné většině vzniká narozením a na vůli fyzické osoby je zcela nezávislé, protože nikdo nemůže ovlivnit, zda se narodí ve vyspělé zemi se všemi výhodami, nebo jako osoba bez jakékoli státní příslušnosti. Stejně tak, se od raných dob vyvíjel vztah mez státem a cizími státními příslušníky, kteří pobývali na jeho území. Ve většině případů v tehdejší době, byl uvedený vztah nepřátelský. S postupem času se z nepřátelského postoje k cizincům vyvinula snaha je plně integrovat do společnosti daného státu a poskytnout jim stejná práva a možnosti jako vlastním občanům. Integrace cizinců je trendem současné doby, tato má ovšem jako všechno své klady i zápory.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit a v praktické části zhodnotit, jaká jsou pozitiva i negativa dvojího či vícero státního občanství a to z pohledu občana i z pohledu státu.

Cílem bakalářské práce je rovněž poukázat na zásadní změny po novelizaci zákona o státním občanství České republiky účinným od 1. 1. 2014. Zda došlo ke změnám pozitivním, nebo platná legislativa pouze přitížila potenciálním žadatelům o státní občanství v České republice a zda se novelizací zákona eliminuje případná hrozba v podobě udělení státního občanství fyzické osobě, jenž by mohla ohrozit vnitřní bezpečnost státu.

Sekundárním cílem bakalářské práce je přiblížení dané problematiky laické veřejnosti a to především v prvních kapitolách teoretické části. A to zejména pojmu státní občanství, dvojí či vícero státní občanství a seznámení se se základními způsoby nabývání a pozbývání státního občanství.

Teoretická část bakalářské práce bude zpracována na základě studia z dostupné odborné literatury, zákonů a dalších zdrojů, které se týkají dané problematiky. Zde bude v práci využito metody rozboru dokumentů. Dále bude v práci použita komparativní metoda při porovnání zákona číslo 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, s již neplatným zákonem číslo 40/1993 Sb. o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Výsledek bude vyhodnocen se závěrem, zda změny, v platná legislativě vyřešily dosavadní problémy při nabývání a pozbývání státního občanství.

V samotném závěru práce v praktické části bude s vybranými jedinci, kterých se týká problematika dvojího či vícero občanství provedena metodou polo-řízených rozhovorů diskuze. Otázku budou směřovat zejména na výhody a nevýhody dvojího či vícero státního občanství. Na podkladech uvedené metody budou vyhodnocena pozitiva i negativa dvojího či vícero občanství.

2 Státní občanství

2.1 Pojem státní občanství

Státní občanství je jedním ze základních znaků moderního státu. V obecné rovině můžeme státní občanství charakterizovat jako časově trvalý, místně neomezený, bezprostřední a hluboký vztah fyzické osoby a státu, jehož základem je dle rozsudku Mezinárodního soudního dvora v Haagu z roku 1955 ve věci *Nottebohm „sociální skutečnost oddanosti, opravdové spojení existence zájmů a citů, spolu s existencí vzájemných práv a povinností“*¹.

V právním řádu České republiky není pojem státní občanství nijak přesně definován. Přesněji ho definuje náleží Ústavního soudu č. 207/1994 Sb. ze dne 13. 9. 1994 o Nabytí státního občanství ČR státními občany SR – právo opce občanů zaniknuvší ČSFR. Nález jej definuje jako právní vztah fyzické osoby a státu, který je časově trvalý, místně neomezený a je proti vůli fyzické osoby zpravidla nezrušitelný. Na základech tohoto svazku vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, spočívající zejména v právu fyzické osoby na ochranu ze strany státu na jeho i mimo jeho území v právu pobytu na jeho území a na právu účasti na jeho správě veřejných záležitostí. Jako povinnosti občana vůči státu jsou uvedeny především věrnost danému státu, závazek k jeho obraně, výkon určitých funkcí, ke kterým je povolán a dodržování právních předpisů státu i mimo jeho území.²

Státní útvar jako takový, by bez institutu státního občanství nemohl být považován za stát ve smyslu subjektu mezinárodního práva. Pouhá přítomnost stálého obyvatelstva na území státu nemá tak hluboký obsah jako státní občanství. Proto vymezení státních občanů zákonem patří mezi prvořadé úkoly každého nově vznikajícího státu.³

¹ VALÁŠEK, M., KUČERA, V. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. Praha, 2006. s. 9.

² Vydavatel AutoCont CZ, a.s. – NALUS: Vyhledávání soudního rozhodnutí Ústavního soudu české republiky - Nález Ústavního soudu 207/1994, Copyright (c) 2006, [online] [cit. 2016-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-66-04>>

³ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011. s. 7.

Pojem státní občanství je úzce propojen s pojmem státní příslušnost. Je třeba jej však odlišit. Státní příslušnost je pojmem širším. „Zahrnuje vztah jak osob fyzických (státní občanství), tak i osob právnických, lodí, letadel a apod.“⁴

2.2 Normotvorba státního občanství

Institut státního občanství je souhrnem právních norem vnitrostátního řádu. Je dáno, že každý stát si zpravidla sám určuje, kdo jsou jeho občané. Podle článku 1 Haagské úmluvy o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství z roku 1930, je věcí každého státu stanovit svým zákonodárcům, kdo jsou jeho státní občané. Toto zákonodárství musí být uznáno jinými státy a to za podmínek mezinárodních úmluv, obyčejů a všeobecně uznávanými právními zásadami v oboru státního občanství. Drtivá většina států otázku státního občanství upravuje samostatným zákonem. V rámci vnitrostátních právních úprav spadají normy určující státní občanství do správního práva. Veškeré právní úkony související se státním občanství se vykonávají v rámci správního řízení. Jedná se především o úkony s nabýváním, ztrátou, změnou, zjišťováním, ověřováním nebo osvědčením státního občanství. To platí i při případných sporech, které řeší správní úseky věcně a místně příslušných soudů.⁵

2.2.1 Normotvorba v ČR

V České republice je problematika státního občanství upravena v následujících normách.

- Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky - kde má povahu základního práva, v článku č. 12 odstavce 2, podle kterého nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství ČR.⁶

⁴ ČERNÝ, J., VALÁŠEK, M. *České státní občanství*. 1. vyd. Praha, 1996. s. 15.

⁵ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011 s. 4.

⁶ NOLČ, J. *Ústava České republiky v otázkách a odpovědích*. Brno, 2004. s. 74.

- Zákon č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky - v článku 3 odstavce 2 věty první každý (každá fyzická osoba žijící v ČR) má právo svobodně se rozhodovat o své národnosti. Podle článku 11 odstavce 2 zákon může stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů ČR. Článek 14 odstavce 4 dává právo každému občanu na svobodný vstup na území ČR a rovněž občan nemůže být nucen k opuštění své země.⁷
- Zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů – upravuje nabývání a pozbývání státního občanství. (Viz kapitola č. 3)

Výše uvedené zákony jsou považovány za hlavní prameny účinné právní úpravy státního občanství České republiky. Existují však další předpisy a zákony, které s danou problematikou souvisí. Je třeba zmínit zákon č. 326/1999 Sb. O pobytu cizinců a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V zákoně je obsažena úprava trvalého pobytu cizinců, která je jednou z podmínek získání státního občanství. Dále zákon č. 500/2004 Sb. Správní řád, ve znění pozdějších předpisů, dle něj se vede řízení o udělení státního občanství. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, který upravuje osvojení, jenž je také jeden ze způsobů nabytí státního občanství a další platné právní předpisy.

2.2.2 Normotvorba v mezinárodním právu

Mezinárodní právo normotvorbu státního občanství pouze spoluutváří, zejména prostřednictvím mezinárodních smluv a deklarácí, kogentními normami z oblasti všeobecné ochrany lidských práv a dále mezinárodními dohodami mezi jednotlivými státy. Obecně tedy platí, aby mohla být mezinárodní smlouva přímo aplikována ve

⁷ MAN, V. *Základy ústavního práva České republiky*. 2. vyd. Praha. 2011. s. 135 – 142.

vztahu k fyzickým osobám, musí se nejen stát součástí vnitrostátního práva, ale musí být též vnitrostátní aplikace způsobilá a vykonatelná.⁸

Nejdůležitějšími prameny mezinárodního práva jsou:

- Haagská úmluva o některých otázkách střetů zákonů o státním občanství roku 1930 – daná úmluva sice nikdy nevstoupila v platnost, ale je pokládána za shrnutí mezinárodního obyčejového práva a v podstatě formuluje základní principy občanství z hlediska mezinárodního práva. Základní principy a zásady právní úpravy státního občanství, jsou zakotveny v článku č. 1 úmluvy.⁹
- Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948 – deklarace přijata valným shromážděním OSN. V článku č. 15 je uvedeno, že každý člověk má právo na státní příslušnost a nikdo nemůže být svévolně zbaven své státní příslušnosti a ani práva svou státní příslušnost změnit¹⁰
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950
- Úmluva o postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954.
- Úmluva o státním občanství vdaných žen z roku 1957 – úmluva zrovnoprávňuje ženy z hlediska státního občanství při uzavírání sňatku s muži. V článku č. 1 je uveden základní princip úmluvy a to stanovení souhlasu smluvních stran států s tím, že uzavření ani rozvedení manželství mezi jeho příslušníkem a cizincem, ani změna státního občanství manžela nemohou mít samy o sobě vliv na státní občanství ženy¹¹

⁸ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. Brno, 1993, s. 384.

⁹FILIP, J., SVATOŇ, J. *Státověda*, 5. vyd. Praha, 2011. s. 174.

¹⁰ Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>

¹¹ KUBEČKOVÁ, M. *Občanství EU a vybrané aspekty jeho vlivu na ČR*, Praha, 2009. s. 22.

- Úmluva o omezení případů bezdomovectví z roku 1961 – stanovuje obecné povinnosti všech smluvních států, které minimalizují případy, kdy určitý občan zůstane bez státního občanství.¹²
- Dohoda o zamezení případů vícenásobného státního občanství a o službě v ozbrojených silách v případě vícenásobného státního občanství z roku 1963.
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace z roku 1965 – úmluva zakazuje jakkoli vázat státní občanství s přihlédnutím na rasu, barvu pleti a národnosti nebo etnický původ. Uvedené je zakotveno v článku 5 písm. d) bodu III.¹³
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 – pakt svým obsahem navazuje na Všeobecnou deklaraci lidských práv. V článku 12 jsou uvedena práva jednotlivců, kdy každý má právo na území určitého státu na svobodu pohybu a svobodu si zvolit místo pobytu, rovněž může svobodně opustit kteroukoli zemi a to i vlastní. V článku 24 odst. 3 je uvedeno, že každé dítě má právo na státní příslušnost.¹⁴
- Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1967 – v článku 34 o udělení státní příslušnosti je uvedeno, že smluvní státy musí co nejvíce usnadňovat uprchlíkům asimilaci a udělení státního občanství. Vyvinou zejména veškerou snahu o urychlení řízení o udělení státního občanství a o co možná největší snížení poplatků a nákladů spojeným s řízením.¹⁵
- Úmluva o odstranění všech norem diskriminace žen z roku 1979 - v článku 9 odstavce 2 je uvedeno, že jednotlivé státy poskytnou ženám stejná práva

¹² United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR Copyright (c) 2001-2016, [online] [cit. 2016-2-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluvy-tykajici-se-osob-bez-statni-prislusnosti/umluva-o-omezeni-pripadu-bezdomovectvi-z-roku-1961.html>>.

¹³ Vláda České republiky, Vláda ČR, Copyright (c) 2009-2016, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rp/dokumenty/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-rasove-diskriminace-19721>>.

¹⁴ Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].

Dostupné z WWW: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-abc.a.polit_prava_.pdf>.

¹⁵ Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].

Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>>.

s muži, pokud jde o státní příslušnost jejich dětí.¹⁶ Dále rozvádí zásady obsažené v Úmluvě o státním občanství vdанých žen.

- Úmluva o právech dítěte z roku 1989 - v článku 7 odstavce 1 je každé narozené dítě registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, státní příslušnost a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.¹⁷
- Evropská úmluva o státním občanství z roku 1997 – upravuje základní principy nabývání a pozbyvání státního občanství, jimž jsou zejména prevence bezdomovectví a nediskriminace. Dále upravuje zásady a pravidla státního občanství a pravidla branné povinnosti v případě dvojího občanství. V České republice byla úmluva účinná od 1. Července roku 2004.¹⁸
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství z roku 2009.

2.3 Obecné způsoby nabytí a pozbytí státního občanství

K nabytí nebo pozbytí státního občanství dochází na základě různých právních skutečností stanovených zákony, nebo mezinárodními smlouvami. Existuje mnoho způsobů nabytí a pozbytí státního občanství, zpravidla se však nejedná o jeden způsob, ale o několik, které jsou podmínkou nabytí, nebo pozbytí občanství. Navzájem se od sebe liší právní skutečností závislou nebo nezávislou na projevu lidské vůle.¹⁹

¹⁶Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen.pdf>>.

¹⁷Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

¹⁸ KUBEČKOVÁ, M. *Občanství EU a vybrané aspekty jeho vlivu na ČR*, Praha, 2009. s. 21.

¹⁹ VALÁŠEK, M., KUČERA, V. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabývání a pozbyvání státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. Praha, 2006. s. 13.

2.3.1 Nabytí státního občanství

Obecně lze definovat nejčastější způsoby nabytí státního občanství narozením, naturalizací, uzavřením manželství, legitimací, nalezením, opcí a znovunabytím občanství. Vše záleží na vnitrostátní legislativě jednotlivých států a uznávání mezinárodních smluv.

Narozením - jedná se nejčastější způsob nabytí státního občanství. Dle zákonodárství různých států, však není v případě nabytí státního občanství narozením jednotné pravidlo. Zde může být rozhodujícím určovatelem pokrevní svazek tzv. princip *ius sanguinis*, místo narození tzv. princip *ius soli*, nebo kombinace obou dvou, která je uplatňována v mezinárodním měřítku nejčastěji, platí však, že jeden z principů převažuje nad druhým. První princip *ius sanguinis* je nejčastěji charakteristický pro tzv. národní státy, které vznikly v období emancipace národů v etnickém slova smyslu v průběhu druhé poloviny 19. století a ve 20. Století. Jedna národnost dominuje nad ostatními. Takto založeny státoobčanské normy právních řádů mají zejména středoevropské a východoevropské státy, Německo, Izrael i Japonsko. Princip *ius soli* je reflektován jako účinnější, protože se opírá o faktický vztah mezi jednotlivcem a státem. Předpokládá to trvalou přítomnost občana na území daného státu.²⁰

Naturalizací – druhý nejčastější způsob nabytí státního občanství na základě žádosti fyzické osoby za podmínek stanovených vnitrostátním právem daného státu. Nejčastějšími podmínkami je pobyt žadatele na území státu a občanská bezúhonnost a to po určitou dobu. Jedná se o několikaletý pobyt, například v Německu se vyžaduje sedm letý pobyt žadatele. Některé státy však občanům, kteří takto nabyli státní občanství, nepřiznávají stejná práva jako rodilým občanům. Občan může snadněji státní občanství pozbýt. Například ve spojených státech amerických nemůže naturalizovaný občan být zvolen prezidentem unie.

Uzavřením manželství, narozením dítěte - jedná se o způsob nabytí státního občanství fyzické osoby uzavřením manželství s cizím státním příslušníkem.

Legitimací - podstatou legitimace je v uznání otcovství k nemanželskému dítěti a následně uzavřením manželství s matkou dítěte, kdy právní účinek legitimace nastává

²⁰ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011. s. 7.

dnem uzavření manželství. Tímto okamžikem dítě získává státní občanství otce. Legitimace odstraňuje důsledky mimomanželského původu dítěte.

Nalezení - tento způsob předchází případům bezdomovectví. Dítě nalezená na území státu získává státní občanství státu v případě, že se nepodaří určit jeho státní občanství. Zpravidla se nepodaří zjistit rodiče dítěte. Pokud se později rodiče zjistit podaří, dítě nabývá jejich státní občanství a pozbývá státní občanství státu, na němž bylo nalezeno.

Znovunabytím - reemigrací - způsob opětovného nabytí státního občanství. Osoby, které pozbyly státní občanství, mohou za splnění určitých podmínek opět nabyt původní státní občanství. Takovíto žadatelé procházejí ve většině případů zjednodušeným procesem, než procházejí občané při naturalizaci

Prohlášením - způsob nabytí státního občanství možný pouze ve výjimečných případech. Obyvatelé určitého území, které přešlo pod jinou státní svrchovanost, mají možnost volby státního občanství prohlášením dle svého uvážení.²¹

2.3.2 Pozbytí státního občanství

Nejčastějšími způsoby pozbytí státního občanství je prohlášením nebo nabytím nového státního občanství, pokud není možnost dvojího státního občanství. Dále je možné pozbyt státní občanství bez projevu vůle dotčené osoby a to formou odnětí či zrušení. Zde se jedná o určitou sankci ze strany státu vůči občanovi, kdy je mu státní občanství odňato správním rozhodnutím. Zpravidla se jedná o nežádoucí činnosti občana, jako je například nabytí státního občanství podvodným jednáním.

Státního občanství nemůže pozbyt fyzická osoba proti její vůli, pokud k tomuto dojde, jedná se o porušení kogentních norem mezinárodního práva. V článku 15 odst. 2 Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948 je uvedeno, že „*nikdo nesmí být svévolně zbaven své státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit*“²²

²¹ VALÁŠEK, M., KUČERA, V. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. Praha, 2006. s. 13-17.

²² Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>

Podle mezinárodního práva by měli právní úpravy jednotlivých států dbát na to, aby svými ustanoveními nepřispívali ke vzniku situace, kdy se fyzická osoba ocitne bez státního občanství. Pozbývání státního občanství by v ideálním případě mělo být s nabytím nového. Toto se však neděje. Mnoho států ve své právní úpravě připouští pozbytí státního občanství, bez nabytí nového, např. odebrání státního občanství osobě, která se odstěhovala do ciziny s úmyslem se nevrátit, protistátním trestným činem jako je velezrada, vlastizrada nebo vojenská zrada a další.²³

²³ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha 2011, s. 12.

3 Platná legislativa státního občanství v ČR

V České republice došlo k novelizaci zákona o státním občanství, kdy ode dne 1. 1. 2014 je v účinnosti zákon číslo 186/2013 Sb. O státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (dále jen zákon o státním občanství). Nabytím jeho účinnosti se zároveň zrušuje zákon číslo 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů.²⁴

K novelizaci zákona vedla nedostatečná právní úprava, kvůli níž vznikaly problémy v určitých oblastech nabývání i pozbývání státního občanství. Vše je vystiženo v obecné části zákona o státním občanství v § 1 *„Tento zákon upravuje způsoby nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, prokazování a zjišťování státního občanství České republiky, vydávání osvědčení o státním občanství České republiky (dále jen „osvědčení“), vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství České republiky, a přestupky na úseku státního občanství.“*²⁵

K nabytí nebo pozbytí státního občanství dochází na základě různých právních skutečností stanovených zákony nebo mezinárodními smlouvami. Existuje mnoho způsobů nabytí a pozbytí státního občanství, zpravidla se však nejedná o jeden způsob, ale o několik, které jsou podmínkou nabytí, nebo pozbytí občanství. Navzájem se od sebe liší právní skutečností závislou nebo nezávislou na projevu lidské vůle.

²⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

²⁵ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1774.

3.1 Nabytí státního občanství v ČR

V České republice po účinnosti zákona o státním občanství dne 1. 1. 2014, došlo k nárůstu podaných žádostí a počtu nabytí státního občanství oproti roku 2013 o více než polovinu – viz Tabulka č. 1

Tabulka č. 1- Statistika k nárůstu podaných žádostí a počtu nabytí státního občanství²⁶

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet podaných žádostí	1611	2127	2334	2470	5888
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1088	1653	1771	2253	5037

Státní občanství České republiky se nabývá dle § 3 zákona o státním občanství narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území České republiky, udělením, prohlášením a v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.²⁷

3.1.1 Narození

„Dítě nabývá státní občanství České republiky narozením, je-li v den jeho narození alespoň jeden z rodičů státním občanem České republiky. Státní občanství České republiky nabývá narozením i dítě, které se narodí na jejím území a které by se jinak stalo osobou bez státního občanství (dále jen „bezdomovec“), pokud jsou oba rodiče dítěte bezdomovci a alespoň jeden z nich má na území České republiky ke dni

²⁶ Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zadost-o-informace-statistiky-udeleni-pdf.aspx>>.

²⁷ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1774.

*narození dítěte povolen pobyt na dobu delší než 90 dnů*²⁸ Jak je v práci uvedeno, jedná se o nejčastější možné nabytí.

3.1.2 Určením otcovství

Nabývání státního občanství určením otcovství je upraveno v § 6 a § 7 zákona o státním občanství. V praxi znamená, že dítě, jehož matka není v době narození občanem České republiky, nabývá občanství dnem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o určení otcovství. Automaticky ze zákona rovněž nabývá státní občanství dítě, k němuž určil otcovství souhlasným prohlášením učiněným s matkou dítěte státní občan ČR, pokud je matka dítěte:

- občankou členského státu Evropské unie,
- občankou Švýcarské konfederace,
- občankou státu, který uznal Dohodu o evropském hospodářském prostoru – jedná se státy Norsko, Island a Lichtenštejnsko.
- apolitou – osobou bez státního občanství
- občankou jiného než shora uvedeného státu a má povolen trvalý pobyt na území ČR.
- Jestli je matka dítěte cizinka a nesplňuje žádný z výše uvedených bodů, tak dítě nabývá státní občanství, pokud rodiče prokáží otcovství genetickou zkouškou formou znaleckého posudku.

²⁸ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1774.

3.1.3 Osvojením

Je upraveno v zákoně o státním občanství v § 8 a § 9. Dítě nabývá státní občanství dnem právní moci rozsudku o osvojení (adopci). Podmínkou je, že musí být alespoň jeden z osvojitelů dítěte státní občan ČR a k osvojení došlo rozsudkem orgánů v ČR.

Pokud došlo k rozhodnutí o osvojení orgánem cizího státu a alespoň jeden z osvojitelů je státním občanem ČR a pokud bylo osvojení uznáno podle zákona o mezinárodním právu soukromém příslušným soudem v ČR, tak dítě nabývá státního občanství

Výše uvedené neplatí, pokud je občanem ČR osvojena zletilá osoba, tato osvojením nenabývá státní občanství osvojitele.²⁹

3.1.4 Nalezením na území České republiky

Nalezení je upraveno v § 10 zákona o státním občanství. Pokud je na území ČR nalezeno dítě mladší 3 let a jeho totožnost se nepodařilo zjistit, tak nabývá státní občanství dnem nalezení., pokud do 6 měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo, o nabytí státního občanství jiného státu.

3.1.5 Udělením

Tento způsob nabytí je udělován na základě podání žádosti. Jedná se o druhý nejčastější způsob nabytí státního občanství po narození.

Zákon jasně stanovuje, že o udělení státního občanství rozhoduje ministerstvo a na udělení státního občanství není právní nárok.³⁰

V zákoně jsou přímo uvedeny podmínky pro nabytí formou udělením. Základní podmínkou je, že žadatel musí být plně integrován do společnosti a to zejména

²⁹ Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

³⁰ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1775.

z hlediska rodinného, pracovního a sociálního. Noví žadatelé, již nemusí prokazovat pozbytí svého dosavadního státního občanství. Dalšími podmínkami jsou:

- Žadatel musí mít na území povolen trvalý pobyt ke dni podání žádosti nepřetržitě po dobu alespoň 5 let, nebo po dobu 3 let pokud jde o žadatele, jenž je občanem EU, Švýcarska nebo státu, který uznal Dohodu o evropském hospodářském prostoru, nebo 10let celkové doby oprávněného pobytu na území.
- Při žádosti musí žadatel prokázat pobyt na území, a to alespoň v rozsahu poloviny stanovené doby pobytu. Do stanovené doby se započítává i nepřítomnost žadatele na území ČR, pokud jednotlivá období nepřesáhla dva po sobě jdoucí měsíce, nebo ze závažných důvodů šest po sobě jdoucích měsíců. Závažný důvod může být těhotenství, onemocnění, studium a další.
- Žadatel starší 15 let nesmí být pravomocně odsouzen za nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nebo pro spáchání úmyslného trestného činu. Pokud se osoba na území ČR zdržuje méně než deset let, musí prokázat, že v posledních deseti letech, ve státech, v kterých se zdržoval, nebyl pravomocně odsouzen za nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nebo pro spáchání úmyslného trestného činu. Toto neplatí, pokud žadateli byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany.
- Žadatel musí prokázat znalost českého jazyka. Další velmi důležitá podmínka pro nabytí občanství. Podmínka se považuje za splněnou, pokud žadatel absolvoval minimálně po dobu tří let školu (základní, střední, vysokou), kde je vyučovací jazyk čeština. Podmínka se nevztahuje na žadatele mladší 15 let nebo starší 65 let a osoby s tělesným nebo mentálním postižením, které znemožňuje si osvojit český jazyk.
- Žadatel musí prokázat základní znalost ústavního systému ČR a základní orientaci v kulturně-spoločenských, zeměpisných a historických reáliích. Podmínka nemusí prokazovat, pokud se jedná o žadatele osvobozeného u výše uvedeného bodu.

- Žadatel v posledních třech letech závažným způsobem neporušil povinnosti upravující vstup a pobyt cizinců na území ČR, veřejné zdravotní a důchodové pojištění, sociální zabezpečení, odvody a poplatky, cla, vyživovací povinnost a další možná ustanovení.
- Žadatel je povinen prokázat, že v posledních třech letech plnil povinnost odvodu daně ze svých příjmů, rovněž musí prokázat výši a zdroj svých příjmů a oznamovací povinnost při přeshraničním převozu nebo bezhotovostního převodu finančních prostředků z ciziny.
- Musí být splněna podmínka, že žadatel v posledních třech letech nezatěžoval bez vážných důvodů systém státní sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi. Jednoduše řečeno, že žadatel není závislý na dávkách poskytované státem. Toto se nebere v potaz, pokud jde o vyplácení podpory v souvislosti s přípravou na budoucí povolání, čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené, nebo pečuje i jinou osobu.³¹

V § 15 zákona o státním občanství jsou zakotveny prominutí splnění některých výše uvedených podmínek. Jedná se o výčet jednotlivých podmínek v závislosti na žadateli a jeho situaci.³²

3.1.6 Prohlášením

Jedná se o zjednodušený proces nabytí státního občanství fyzické osobě, která pozbyla české nebo československé občanství dříve, než zákon o státním občanství nabyl svoji účinnost, nejednalo-li se o pozbytí občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi ČSR a SSSR o Zakarpatské Ukrajině č. 186/1946 Sb., nebo o československého státního občana, který se dne 1. 1. 1969 stal, nebo by se stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, nebo po 1. 1. 1969 jej nabyt a doposud je občanem Slovenské republiky. Prohlášení je dále

³¹ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1775-1777.

³² Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>

rovněž umožněno bývalému československému státnímu občanovi, který měl trvalý pobyt na území ČR nebo ČSR před odchodem do ciziny. Zákon ovšem neumožňuje do prohlášení žadatele zahrnout své nezletilé děti, které nikdy nebyly státním občanem ČR.

33

3.1.7 V souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče

Způsob nabytí státního občanství, který v minulosti nebyl možný. Umožňuje nabytí státního občanství České republiky dítěte, které se narodí na území České republiky a na jejím území se zdržuje v souladu se zákonem o pobytu cizinců (Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů), případně v souladu se zákonem o azylu (Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb. o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů). Další podmínky jsou, že v den svého narození dítě bylo a nadále je bez státního občanství jiného státu a bylo svěřeno do náhradní péče. Po splnění uvedených podmínek nabývá státní občanství dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do náhradní péče.³⁴

3.2 Pozbytí státního občanství České republiky

Státní občanství České republiky se pozbývá z pravidla prohlášením o vzdání se státního občanství. Jedná se o jediný možný zákonný způsob pozbytí státního občanství české republiky. Takové prohlášení může občan učinit pouze za předpokladu, že se trvalé zdržuje v cizině a není přihlášen k trvalému pobytu na území České republiky a zároveň je státním občanem jiného státu, nebo je žadatel o nabytí cizího státního

³³ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1782.

³⁴ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1784-1785.

občanství a prohlášení o vzdání se státního občanství činí v souvislosti s nabytím tohoto státního občanství.³⁵

3.3 Prokazování státního občanství České republiky

Státní občanství v České republice se prokazuje:

- občanským průkazem České republiky - vzory platných občanských průkazů jsou přiloženy v příloze I.
- cestovním dokladem České republiky - vzory platných cestovních dokladů, jsou přiloženy jako příloha II.
- osvědčením o státním občanství České republiky ne starším 1 roku - vzor osvědčení přiložen jako příloha III.
- listinou o nabytí nebo udělení státního občanství České republiky ne starší 1 roku – vzor listiny o nabytí nebo udělení přiložen jako příloha IV.³⁶

3.4 Řízení ve věci udělení státního občanství

Účinná právní úprava detailně upravuje řízení v § 17 až v § 26 zákona o státním občanství. Jelikož se jedná o zvláštní typ správního řízení, tak kromě uvedené úpravy v zákoně o státním občanství se používají také platná ustanovení o udělení ve správním řádu. Příslušnost pro podání žádosti je upravena v § 17, kdy se žádost podává osobně u krajských úřadů, v hlavním městě Praha u úřadů městských částí Praha 1 až Praha 22,

³⁵ Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2016, [online] [cit. 2016-2-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pozbyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>

³⁶ ČESKO, Zákon č. 191 ze dne 22. srpna 2014 vyhláška o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky. In Sběrka zákonů České republiky, 2014, částka 79, s. 2147-2163. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=191/2014&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

vždy příslušných podle trvalého místa pobytu žadatele.³⁷ Za stanovených podmínek, lze žádost podat v cizině.

V § 18 je upraveno společné podání manželů, kdy mohou žádost podat společně a zahrnout do žádosti i své děti. Pokud podá žádost pouze jeden z rodičů, může pouze se souhlasem druhého rodiče do žádosti zahrnout jejich dítě. Pokud souhlas druhého rodiče bude před správním orgánem, nemusí být podpis úředně ověřený, v opačném případě žádost musí být s úředně ověřeným podpisem. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje v případě, že byl zbaven, omezen nebo pozastaven výkon jeho rodičovské odpovědnosti. Dále není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území české republiky znám nebo zemřel. Pokud je dítě starší 15 let musí být na žádosti i jeho souhlas, pro souhlas platí obdobné podmínky jako v předešlém případě.³⁸

Co se týče náležitostí v žádosti, tak v právní úpravě jsou detailně uvedeny. Kromě obecných podmínek stanovených správním řádem, jsou v § 19 a v § 20 definovány náležitosti žádosti. V žádosti musí být uvedeno, zda a z jakých důvodů se žádá o prominutí některé z podmínek udělení. Žadatel musí k žádosti připojit rodný list, oddací list nebo list o vzniku registrovaného partnerství, doklad o rozvodu, případně rozhodnutí o zrušení partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera, výpis z evidence trestů, nebo jeho rovnocenný doklad, případně pokud jsou splněny zákonné podmínky čestné prohlášení o trestní bezúhonnosti, životopis zpracovaný v českém jazyce a doklad o absolvování zkoušky o znalosti českého jazyka, potvrzení o pobytu na území České republiky, zdroje jeho příjmů, potvrzení o studiu a další. Podklady přiložené k žádosti závisí na individuálním žadateli.³⁹

V průběh řízení, co se týče rozhodování o žádosti, se odchyluje od postupu ve správním řádu. Žádost se podává u krajského úřadu, ale o žádosti rozhoduje Ministerstvo vnitra. Jednotlivé úkony krajského úřadu jsou vymezeny v § 21. Krajský úřad vyplní s žadatelem dotazník k žádosti, přiloží k němu požadované doklady, své stanovisko a stanovisko obecního úřadu, kde má žadatel hlášen pobyt. Vše zašle do 30

³⁷ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1778.

³⁸ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1778.

³⁹ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1779.

dnů od podání Ministerstvu vnitra. Ministerstvo vnitra je oprávněno si vyžádat další potřebné podklady o žadateli od jiných státních orgánů, orgánů územního správního celku, nebo zdravotní pojišťovny a dále je oprávněno si ověřit trestní bezúhonnost žadatele. Vyžaduje si výpis s trestního rejstříku žadatele a stanovisko Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky. Poté žádost vyhodnotí a ve věci rozhodne. Lhůta na vydání rozhodnutí je 180 dnů od doručení žádosti. Pokud dojde k podání rozkladu proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení státního občanství, tak ministr vnitra vydá rozhodnutí v řízení do 120 dnů od podání rozkladu.

Pokud jsou splněny všechny podmínky a žádosti je vyhověno, Ministerstvo vnitra žadateli vydá listinu o udělení státního občanství České republiky a o udělení státního občanství informuje kompetentní krajský úřad. V případě zamítnutí žádosti, může žadatel podat novou žádost až po uplynutí 2 let. To neplatí, pokud byl žadatel mladší 18 let, tedy dítě, nebo žadateli byla žádost zamítnuta z důvodu nesplnění podmínky z § 14 a tuto v meziobdobí dodatečně splnil. Případný soudní přezkum proti rozhodnutí o udělení státního občanství je vyloučen v případě zamítnutí žádosti z důvodů bezpečnosti státu, v jiných případech je soudní přezkum možný.

Žadatel starší 15 let, nabývá státní občanství po složení státoobčanského slibu, pokud mu slib nebyl prominut. Slib se skládá veřejně a slavnostně před ředitelem krajského úřadu, v hlavním městě Praha před tajemníkem úřadu městské části. Ve výjimečných případech, lze slib složit v cizině.

Státoobčanský slib, musí být složen ve lhůtě do dvanácti měsíců od doručení výzvy ke složení slibu. Pokud ve lhůtě ke složení slibu nedojde, Ministerstvo vnitra zastaví usnesením řízení a zruší rozhodnutí o udělení státního občanství České republiky.

Znění státoobčanského slibu je výslovně uvedeno v § 27 odstavce 2 a zní *“Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu dodržovat její Ústavu a ostatní zákony České republiky“*⁴⁰

⁴⁰ ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2013, částka 77, s. 1779 - 1790.

3.5 Zásadní změny v zákoně o státním občanství v ČR

Po novelizaci zákona došlo k několika zásadním změnám. Předem je nutno uvést, že podstata institutu státního občanství se novelizací nijak nedotkla, platilo a nadále platí, že se jedná o svazek mezi fyzickou osobou a státem a státní občanství je nezrušitelné.

Nová právní úprava zákona číslo 183/2013 Sb. opouští princip jediného státního občanství a naopak se zcela přiklání k možnosti existence dvojího (či vícero) státního občanství pro české státní občany. Jedná se o zásadní změnu v celém systému nabývání a pozbývání státního občanství. To platí i pro cizince, kteří se v minulosti při nabytí českého státního občanství museli vzdát původního občanství.

Další změna proběhla v nabývání státního občanství slovenskými státními občany. Před novelizací slovenští občané získali české státní občanství zjednodušeným způsobem. V současné době pro ně platí stejné podmínky při nabývání, jako pro občany jiného členského státu Evropské unie. Občané členských států Evropské unie mají ovšem nově mírnější podmínky při nabývání státního občanství, než občané nečlenských států.

Změna v konkrétních způsobech nabytí státního občanství

- Narozením – novou právní úpravou se základní zásady pro nabytí narozením nijak nemění. Změna je v souvislosti s nabýváním občanství dítěte, které by v jiném případě bylo bez státního občanství a pokud oba jeho rodiče jsou bez občanství a jeden z rodičů má povolen pobyť na dobu delší než 90dnů – před novelizací byl požadován trvalý pobyt na území.
- Udělením – tak jako v předchozí právní úpravě, tak i v účinné je výčet podmínek (jsou ovšem detailněji popsány a je jich více), které musí žadatel splnit, to platí i pro možnosti prominutí jejich splnění. Jedná se zejména o podmínky, kdy žadatel musí složit zkoušku z českého jazyka, znalost ústavního systému České republiky a základní orientaci v kulturně-sociálních, zeměpisných a historických reáliích České republiky. Nově je upraveno a výslovně zakotveno, že na udělení státního občanství není právní

nárok a dále lze státní občanství udělit pouze v případě, pokud je žadatel integrován do společnosti v České republice. Samozřejmě záleží na individuálním posouzení u jednotlivců. Rozsah začlenění nelze nijak definovat. Nově je také v právní úpravě výslovně zakotveno, že státní občanství nelze udělit takovému žadateli, který ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, život, zdraví, nebo majetkové hodnoty obyvatel. Předchozí právní úprava toto specifikovala jako povinnost při posouzení žadatele Ministerstvem vnitra z hlediska bezpečnosti státu. Nově se prodlužuje také lhůta pro vyřízení žádosti o nabytí státního občanství a to z 90 dnů na 180 dnů.⁴¹

- Určením otcovství – je zcela nově upraveno – viz kapitola 3.1.2
- Svěření do péče – možné až s novelizací zákona, předchozí právní úprava se takovýmto nabytím státního občanství vůbec nezabývala. V § 38 upravena problematika se svěřením dítěte do ústavní, pěstounské, nebo jiné formy náhradní péče. Cílem úpravy je usnadnění výchovy dětí v české republice, protože se týká zejména těch dětí, které se narodily na území české republiky, rodiče se o ně nestarají a jsou bezdomovci. Děti jsou předány do ústavní péče a umístěny do nových rodin.

Při prokazování státního občanství ČR platí jako v minulosti prokázání občanským průkazem a cestovním dokladem. Nově se občan může prokázat také osvědčením o státním občanství a listinou o nabytí nebo listinou o udělení státního občanství.

V pozbyvání státního občanství došlo rovněž ke změně, kdy je možné ho pozbyt pouze jediným možným způsobem a to na základě prohlášení, jakákoli jiná možnost pozbytí je nepřipustná. V již neplatném zákoně docházelo k pozbytí občanství ČR automaticky s nabytím státního občanství cizího státu.

⁴¹ KURIVČAKOVÁ, Uljana. *Dvoji občanství aneb co přinese nový zákon o státním občanství ČR*. Právní rádce. 2013, č. 12. s. 33.

Samozřejmě změna se rovněž týká správních poplatků souvisejících s udělením státního občanství a to změnou zákona číslo 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Od 1. 1. 2014 je správní poplatek za zahájení řízení ve výši 2000,- Kč pro fyzickou osobu a 500,- Kč pro nezletilou fyzickou osobu, pro azylanta je výše poplatku 500,- Kč.⁴²

I když novelizací zákona došlo k posunu vpřed a v mnoha aspektech byly podmínky pro nabytí státního občanství zmírněny, tak i přesto je Česká republika v požadavcích a následným posuzováním žadatelů jedním z nejpřísnějších států.

⁴² ČESKO, Zákon č. 40 ze dne 29. prosince 1992 o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*, 1992, částka 12, s. 230 - 235.

4 Dvojí občanství

Velké množství obyvatel celého světa je vlastníkem pouze jediného státního občanství, které nabývá zpravidla narozením a během života ho nemění. Další mnohem menší část obyvatel vlastní dvě a více státních občanství, nazývání jsou bipolité. Jedná se zejména potomků osob, kteří se z jakéhokoli důvodu přestěhovali do jiného státu, uzavřeli sňatek, nebo o státní občanství zažádali. Třetí a nejméně početná část obyvatel se přesídlili obdobně jako předchozí obyvatelé, nejsou však vlastníky žádného občanství, nazývání jsou apolité.⁴³

4.1 Vývoj dvojího občanství

V současné době problematika dvojího občanství zaznamenává velký vývoj. V minulosti většina států pokládala dvojí státní občanství za nepřijatelné a zakazovala jej přímo ve svých právních zásadách. Byla preferována priorita výkonu absolutní státní svrchovanosti, před právy jednotlivce. Státy vnímaly praktické důsledky kolizí souběžného výkonu vícenásobného státního občanství občana. Jednalo se zejména o výkon vojenské služby, zachování věrnosti státu, zastávání veřejných funkcí, nebo výkon diplomatické ochrany. V tomto spatřovaly problém zejména nedemokratické režimy, které preferovaly absolutní moc nad občanem. Mezi státy tak vznikaly mezinárodní dohody o vzniku dvojího či vícereho občanství. Mezi nejvýznamnější mezinárodní dokumenty patří:

- Konvence o určitých otázkách ohledně sporů ze zákona o státním občanství z roku 1931
- Dohoda o omezení případů vícenásobného státního občanství a o službě v ozbrojených silách v případě vícenásobného státního občanství⁴⁴

⁴³ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011. s. 14.

⁴⁴ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011. s. 16.

To platilo i v případě Československé republiky, která v letech 1918 až 1984 uzavřela osm dvoustranných smluv, které zabráňovali vzniku dvojího občanství. Lze je rozdělit do dvou kategorií dle účelu smlouvy.

- Úmluva o naturalizaci s USA – z roku 1928, byla sepsána po založení Československé republiky na základě úpravy státoobčanských vztahů mnoha tisíců obyvatel, kteří se vystěhovali do USA.
- Sedm úmluv o zamezení vzniku dvojího občanství – sepsány postupně v letech 1957 až 1984. Týkali se úmluv s bývalým SSSR, Maďarskem, Polskem, Bulharskem, Mongolskem a Německem.⁴⁵

Značnou změnu v náhledu na bipoilitismus přinesla Všeobecná deklarace lidských, přijatá Valným shromážděním OSN dne 10. prosince 1948, kde je zdůrazněna lidská důstojnost a její práva, neodvislá na vůli státu. Poté následovaly další mezinárodní dohody, uvedené v kapitole 2.2.2 Normotvorba v mezinárodním právu. Příkladem jsou rovněž členské státy Evropské unie. Po dohodě jednotlivých států z Maastrichtu, má každý obyvatel smluvního státu dvě občanství, jedná se o občanství unie a státní občanství členského státu.⁴⁶ Následně byla tato myšlenka prohloubena Amsterodamskou smlouvou, kde je občanství unie zakotveno v článku 17 Smlouvy o založení evropského společenství. *„Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie nenahrazuje, nýbrž doplňuje státní příslušnost členského státu“*⁴⁷

Občanství Evropské unie, je vždy odvozováno od občanství některého členského státu a v podstatě rozšiřuje toto státní občanství o nově přiznaná občanská práva. Rovněž občané vlastníci dvojí občanství, z něhož jedno je občanství členského státu Unie, jsou občany Evropské unie a následně z tohoto mají vyplývající práva. Ovšem udělení, nebo přiznání občanství konkrétního členského státu je výhradně v kompetenci daného státu, kterou vymezí ve své vnitrostátní legislativě.

⁴⁵ EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1. Vyd. Praha, 2011. s. 63.

⁴⁶ ČERNÝ, J., VALÁŠEK, M. *České státní občanství*. 1. vyd. Praha: Linde, 1996. s. 29.

⁴⁷ Euroskop.cz Věcně o Evropě, Vláda České republiky, Copyright (c) 2005-2016, [online] [cit. 2016-1-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie>>.

V době migrace, s kterou souvisí i značný nárůst vzniku smíšených manželství a tím i více dětí vlastních dvojí občanství, stále více států akceptuje institut dvojího občanství. Jak uvádí studie Institutu pro migrační politiku ve své studii z roku 2008, tak více než polovina zemí světa toleruje různé formy dvojího občanství⁴⁸

Vývoj dvojího občanství jde tedy kupředu v posledních desetiletích. Jeho celkový vývoj i perspektivy vystihl ve svém článku v roce 1995 v časopise Právník v čísle 7 Vratislav Pěchota a to slovy „*Ve světě, v němž padají hranice a nastoluje se svoboda pohybu lidí, zboží a jiných hodnot, je nutno se vznikem dvojího občanství počítat. Státní občanství nelze srovnávat s manželstvím, jež vzniká ze svobodné vůle stran a v němž je monogamní svazek odůvodněn morálním imperativem a ekonomickými a sociálními ohledy. Státní občanství je svazkem veřejnoprávním, jenž se formuje pod vlivem okolností, které nejsou určovány svobodnou vůlí jednotlivce. Většinou jsou determinovány umístěním jednotlivce (narozením, přesídlením) do určitého prostředí, v němž se jednotlivce snaží dosáhnout maximálního využití svých schopností a práv. Ekonomické tlaky, sociální dislokace nebo politické důvody jej začasť nutí k dočasnému či trvalému přemístění. Přitom si většina těchto lidí zachovává emocionální a rodinné svazky se zemí svého původu. Jejich loajalita k zemi původu zůstává nezmenšena složením přísahy státu, v němž se usídlili a jehož občanství nabyli.*“

49

4.2 Výhody dvojího státního občanství

Být občanem daného státu přináší větší právní ochrana a postavení, než být cizincem, to je všeobecně známo. V článku 14 odstavce 4 Listiny základních práv a svobod je dáno, že každý občan ČR má právo na svobodný vstup na území ČR a nemůže být nucen k opuštění své vlasti.⁵⁰

⁴⁸ Migration Policy Institute, MPI, Copyright (c) 2001-2016, [online] [cit. 2016-2-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.migrationpolicy.org/research/dual-citizenship-age-mobility>>.

⁴⁹ VALÁŠEK, M., KUČERA, V. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. Praha, 2006. s. 21.

⁵⁰ MAN, V. *Základy ústavního práva České republiky*. 2. vyd. Praha. 2011. s. 142

Pro fyzickou osobu je dvojitý občanství obecně výhodné při uplatnění na pracovním trhu. Pokud má například občan ve své rodné zemi dostatečné vzdělání a kvalifikaci a je rovněž vlastníkem státního občanství v zemi, kde chce žít a ucházet se o zaměstnání, tak má velkou výhodu oproti cizincům. Pouze státní občané mají právo na výkon většiny ústavních funkcí, například soudce, senátor nebo prezident. V České republice může pouze její státní občan být ve služebním poměru a tím se stát příslušníkem Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR a Bezpečnostní informační služby ČR a to dle zákona číslo 363/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V § 13 tohoto zákona je výslovně uvedeno, že do služebního poměru může být přijat pouze státní občan České republiky⁵¹

Fyzická osoba s dvojitým státním občanstvím, která je občanem státu s přísnějším vízovým režimem, může použít cestovní doklad daného státu a tím nemusí plnit jeho vízovou povinnost. S cestováním souvisí i další výhody dnešní doby, velmi často lidé odjíždí ať už za prací, nebo za studiem do zahraničí, kde setrvávají delší dobu.

Pro stát jako takový, osoby s dvojitým občanstvím netvoří mnoho výhod. Mezi největší výhodou může být získání dobře profesně vybaveného zaměstnance, s dvojitým státním občanstvím, pokud je podmínkou pro výkon zaměstnání státní občanství uvedeného státu.

4.3 Nevýhody dvojího státního občanství

Dnešní společnost se nevýhody dvojího státního občanství snaží minimalizovat a spíše je donedávna přehlížela. Z pohledu fyzické osoby je jich jen velmi málo. Problém mohou činit potíže v administrativě při výměně dokladů a to zejména matričních dokladů, jako jsou rodné, oddací, nebo úmrtní listy.

⁵¹ ČESKO, Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In *Sbírka zákonů České republiky*, 2003, částka 121, s. 5854.

Největším problémem takovýchto osob byla v minulosti branná povinnost. To se z velké části vyřešilo mezinárodními smlouvami a úmluvami a to i mezi jednotlivými státy, kde je definována branná povinnost.

4.4 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci dvojího občanství

V historii České republiky Nejvyšší správní soud opakovaně řešil problematiku státního občanství, zejména v době, kdy platná legislativa vylučovala možnost dvojího či vícero občanství. Jak bylo v práci uvedeno, zákony byly z právního hlediska nedokonalé a až do účinnosti současné legislativy nenastala žádná náprava.

Příkladem je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2007, vedeno pod č. j. 1 As 62/2006. Jednalo se o podání kasační stížnosti ženy proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2006, č. j. 10 Ca 307/2005 o vydání státního občanství. Ve věci se jednalo o případ ženy, která se narodila jako Československá státní občanka. Státní občanství takto nabyla dle v té době platného zákona č. 39/ 1969 Sb. české státní občanství. V roce 1986 uzavřela manželství s britským státním občanem, se kterým se následně usadila ve Spojeném království Velké Británie. V roce 1991 podala žádost o nabytí britského státního občanství a to naturalizací. Před podáním žádosti se informovala na československém zastupitelském úřadě v Londýně, zda může mít v tomto případě dvojí státní občanství. V roce 1993 obdržela osvědčení o naturalizaci a stala je britskou státní občankou. V roce 2004 podala žádost o vydání osvědčení o státním občanství České republiky, osvědčení jí nebylo vydáno ani po odvolání u Ministerstva vnitra.

K vlastní interpretaci soud uvedl, že v té době platném zákoně je stanoven jeden ze způsobů pozbytí českého občanství a tím je nabytí cizího státního občanství na vlastní žádost, tedy z projevu vůle žadatele. Pokud by však cizí státní občanství získala automaticky jako je případ nabytí sňatku, tedy bez projevů vůle, pak by se uplatnila výjimka. Dále soud odkázal na nálezy Ústavního soudu, podle nichž všechny akty, jimiž

jednotlivec má nebo může pozbýt státní občanství České republiky, musí být nutně projevem jeho vůle a to nabytí cizího státního občanství žádostí.

V tomto případě Nejvyšší státní soud zastával názor, že je-li právní norma svým obsahem matoucí, nebo si připouští více výkladů, pak je nutno zvolit ten, který nesměřuje k újmě právní strany. Ve shora uvedeném soud došel k závěru, že kasační stížnost je důvodná a rozsudek městského soudu zrušil.⁵²

⁵² NSS, Nejvyšší správní soud, [online] [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2006/0062_1As__0600082A_prevedeno.pdf>.

5 Vyhodnocení průzkumu u občanů

V souvislosti s dosažením daných cílů bakalářské práce byl proveden rozhovor metodou polo-řízených rozhovorů s pěti účastníky, kterých se týká problematika dvojího či vícerého občanství. Jednotliví dotázaní jsou vystupují v práci anonymně a jsou označeni jako účastník č. 1 až č. 5. Diskuze byla směřována na výhody a nevýhody dvojího občanství, kdy každý účastník odpověděl na pět předem daných otázek, poté se měl možnost k celé věci vyjádřit doplněním rozhovoru. Účastníci jsou různého pohlaví, národnosti a věku. Rozhovory probíhaly samostatně nezávisle na sobě. Jednotliví účastníci se navzájem nijak neznají.

Znění otázek:

Otázka č. 1: Jaké vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabyli/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojitý či vícerý státní občanství.

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojitý či vícerý státní občanství.

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojitý či vícerý státní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Případné doplnění rozhovoru

Účastník č. 1

Otázka č. 1: Jaká vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Odpověď: „Vlastním pouze jedno státní občanství, jsem občanem Vietnamu. O českém státním občanství jsem uvažoval požádat v minulosti, asi tak před pěti lety. Myslel jsem, že to bude hned vyřízené, protože jsem se do Česka přistěhoval jako dítě s rodiči a starším bratrem. Chodil jsem tady i do školy, umím velmi dobře česky, zaměstnání mám. Nakonec jsem o občanství nepožádal, protože mě odradilo vyřizování občanství mého staršího sourozence, který zde také jako já chodil do školy, má práci a umí česky. Musel dokazovat jaký je “Čech“, měl s tím spoustu zařizování a nakonec občanství nedostal“ Dodnes ho nemá a když vidím, jaké požadavky jsou při žádosti, tak ho asi mít ani nikdy nebudu.“

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabytl/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Odpověď: „Určitě bych chtěl získat české státní občanství, vede mě k tomu především to, že v ČR mám rodinu, práci i zázemí a do Vietnamu se vrátit nechystám.“

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojitá či vícenárodní občanství.

Odpověď: „Největší výhodou je asi to, že bych zde nebyl jako cizinec, jsem v České republice spoustu let, ale stále je na mě pohlíženo jako na cizince. V mém současném zaměstnání jsem se dlouho prosazoval, abych byl tam, kde jsem. O vyřizování dokladů, jako je například povolení pobytu radši ani nemluví.“

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojitá či vícenárodní občanství.

Odpověď: „O žádných nevýhodách nevím. Pár známých, co občanství získalo, si nestěžuje, naopak se jim ulevilo“

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojitá či vícenárodní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Odpověď: „Pro mě osobně by to bylo určitě přínosem, jak jsem řekl, o nevýhodách nevím.“

Účastník č. 2

Otázka č. 1: Jaká vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Odpověď: „Jsem vlastníkem českého a kanadského státního občanství.“

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabyt/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Odpověď: „Narodil jsem se v Kanadě, má matka pochází z České republiky. Mám tady spoustu příbuzných. V posledních letech se zdržuji převážně v ČR, kdy po možnosti získání českého občanství, aniž bych se musel vzdát kanadského občanství, jsem neváhal. Delší dobu zde pracuji a mám zde i přítelkyni. Získání českého občanství trvalo sice déle, než jsem čekal, ale žádné větší problémy s tím nebyly.“

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: „Tak určitě největší výhodou je administrativa, které výrazně ubylo a můžu se účastnit i voleb. Jinak pro mě osobně se nic zásadního nezměnilo.“

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: „Nevýhoda snad ani žádná není, já osobně jediné co beru jako nevýhodu je, že v ČR neplatí kanadský řidičák a já jsem si ho musel udělat i v Česku.“

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojí či vícere státní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Odpověď: „Pro mě je to přínosem, jak jsem uvedl předtím hlavně z důvodů cestování. Nejsem tak kontrolovaný, berou mě tady i v Kanadě za domácího.“

Doplnění rozhovoru: „K dvojímu občanství bych jen dodal, že je to prostě v této době běžné. Mám spoustu známých s více občanství a pro každého je to výhodou. Už to není jako v minulosti, kdy se tomu každý bránil a hned ho brali za vlastizrádce. V Kanadě má dvojí občanství každý druhý a nikdo to neřeší“

Účastník č. 3

Otázka č. 1: Jaká vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Odpověď: „Jsem vlastníkem pouze jediného státního občanství, nechci uvádět jaké země. Nejedná se však o české občanství. O žádné občanství nežádám a ani žádat nebudu.“

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabytl/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Odpověď: Abych nabytl cizí státní občanství, jehož jsem vlastníkem, tak jsem se v minulosti musel vzdát českého státního občanství. Byla jiná doba a české mi zůstat nemohlo. Pracuji v zahraničí už mnoho let a tenkrát to bylo kvůli práci a zázemí, jako cizinec jsem tam byl bez veškerých výhod.

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: „Tak výhoda je jednoznačně při zaměstnání, není s tím tolik problému, když máte občanství dané země, jako když jste cizinec. V současné době ale můžete jako občan unie pracovat i cestovat téměř neomezeně po Evropě, takže tím se vyřešilo také hodně problému. Žádné další výhody mě nenapadají.“

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: „Nevýhody v současné době dvojí občanství asi nemá. Je to takový trend, každý se o tom baví. Země, které nepodporují dvojí občanství, tak na tom pilně pracují.“

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojí či vícere státní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Odpověď: „Pro mě osobně nemá žádný přínos, v minulosti bych to asi ocenil, ale nyní mi je to jedno, jak jsem uvedl, pracovní i cestovní trh je otevřený a už není tolik překážek jako dříve. Pro cizince, kteří jsou mimo Evropskou unii, to určitě ale přínos má.“

Doplnění rozhovoru: „I když trávím v ČR hodně času, už neuvažuji o tom, že bych si zažádal o české státní občanství. Mám děti, manželku i zaměstnání v cizině a to papírování, které je s tím spojeno si ušetřím“

Účastník č. 4

Otázka č. 1: Jaká vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Odpověď: „V současné době vlastním české státní občanství a ukrajinské státní občanství.

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabyt/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Odpověď: „O občanství, tedy o české jsem si zažádala před dvěma lety. Žiju zde třináct let. O ukrajinské občanství jsem nechtěla přijít a tak jsem si zde různě prodlužovala pobyt, vracela se do Ukrajina a tak pořád dokola, až bylo možné získat občanství, aniž bych přišla o rodné. K získání dalšího občanství mě vedlo hlavně zázemí, zaměstnání a známí, které tady mám“

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojitá či vícenárodní státní občanství.

Odpověď: Tak třeba, když jdu nyní na úřad, vše vyřídím rychleji, alespoň si to myslím a když u mě někdo vidí české doklady, tak mi přijde, že na mě jinak pohlíží. Mluvím docela dobře česky, tak kromě jména by do mě málokdo řekl, že jsme cizinka.

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojitá či vícenárodní státní občanství.

Odpověď: O tom jsem nikdy neuvažovala. Největší nevýhoda je dle mého to řízení, které je se získáním občanství v ČR spojené. Jinak o žádných nevýhodách opravdu nevím.

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojitá či vícenárodní státní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Odpověď: „Jak už jsem uvedla, pro mě jeto určitě výhoda, necítím se jako cizinka a získala jsem i lepší práci. Co se týče cestování, tak zásadně se prokazují českými doklady.“

Doplnění rozhovoru: v závěru bych uvedla, že mám spoustu kamarádů a známých co zde státní občanství nedostali, nebo na něj velmi dlouho čekají a přitom měli obdobné zázemí jako já. Nevím přesně, podle jakých kritérií se rozhoduje, ale co se týká žádosti v České republice, tak je to velmi složitý proces i když na druhou stranu chápu, že nejde dát občanství každému na potkání.

Účastník č. 5

Otázka č. 1: Jaká vlastníte státní občanství. V případě, že pouze jedno, žádáte, nebo máte v úmyslu požádat o druhé státní občanství.

Odpověď: „Já osobně mám pouze české státní občanství, o žádné jiné si nežádám a ani to nemám v úmyslu.“ I když mám matku slovenské národnosti a mám na Slovensku spoustu příbuzných, za kterými jezdíme.

Otázka č. 2: Jakým způsobem jste nabyt/a státní občanství, pokud bylo nabyto na Vaši žádost, co Vás vedlo k získání dalšího státního občanství.

Odpověď: České občanství mám po otci, kdy jsem se narodila v ČR.

Otázka č. 3: Jaké výhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: Tak výhody jsou jednoznačné, jak jsem uvedla, má matka má slovenské občanství. S mým otcem se nikdy neuzavřeli manželství a tak jsem já a můj otec měli české státní občanství a matka měla slovenské. Neustále vyřizovala nějaké doklady a tak. Přejížděla na Slovensko a zpět. V minulosti šlo mít buď české, nebo slovenské občanství a matka se nechtěla slovenského vzdát. V dnešní době už je to jedno, ale dříve s tím byl problém.

Otázka č. 4: Jaké nevýhody dle Vás má dvojí či vícere státní občanství.

Odpověď: V současné době je to jedna z největších nevýhod a i výhod, že je dvojí občanství tak rozšířené. Nikdo neví, odkud jeho soused vlastně pochází. S tím je spjato i mnoho problémů, které se v současné době dějí po celém světě, ale to je už věc jiná.

Otázka č. 5: Je pro Vás dvojí či vícere státní občanství spíše přínosem, či nikoli.

Odpověď: „Tak asi převažují pozitiva, dvojí občanství je určitě přínosem. V dnešní době mnoho lidí pracuje v zahraničí a hodně cestují, tak to asi jinak nejde.

5.1 Vyhodnocení praktické části

Jedním z cílů bakalářské práce je zjistit a zhodnotit, jaká jsou pozitiva i negativa dvojího či vícereho státního občanství a to z pohledu občana i z pohledu státu. V dané věci po vyhodnocení rozhovorů pomocí metody polo-řízených rozhovorů, lze jednoznačně vyvozit, že pozitiva dvojího občanství přesahují nad negativa.

V jednotlivých rozhovorech se dotázaní účastníci shodli, že vlastnit dvojí či vícere státní občanství je výhoda a to zejména oblasti získání požadovaného zaměstnání, kdy občan státu je upřednostňován před cizinci. S tím souvisí i chování jednotlivých občanů státu k cizincům, kteří pocítují s nabytím státního občanství jistou změnu, celkově se jako občan státu, ve kterém se trvale zdržují, cítí lépe.

Další výhodou účastníci uvádí jako jakousi úleva od administrativy s jednotlivými orgány územního celku, kterou byli a někteří jako cizinci jsou stále vázání, zejména se to týká povolení k pobytu.

Většina účastníků ve dvojího či vícereho státním občanství uvedli pouze výhody, vícere občanství podporují a jsou jejími zastánci. Dle dotázaných žádné nevýhody nejsou. Na možnou překážku pouze upozornily dva z nich, kdy mají názor na velmi přísné posuzování žádostí o udělení státního občanství.

Závěrem je třeba uvést, že jednoznačně převažují pozitiva při vlastnictví dvojího či vícereho státního občanství fyzickou osobou a to zejména z profesního růstu v zaměstnání a možnosti dlouhodobého cestování. Co se týče pozitiv dvojího občanství

z pohledu státu, tak rovněž vyvozují, že převažují. Mohou tímto získat velmi kvalifikované zaměstnance, který by bez získání státního občanství, neměli šanci nastoupit na požadované místo.

Závěr

Problematika státního občanství jako takového se dotýká každého občana, aniž by si to kdokoli uvědomoval a připustil. Základem problematiky jsou zákonné normy, které upravují jednotlivé způsoby nabývání a pozbývání státního občanství a to na území České republiky platnou legislativou, tak i uzavřenými mezinárodními úmluvami a smlouvami mezi jednotlivými státy.

Co se týče novelizace zákona o státním občanství s účinností od 1. 1. 2014, tak dle provedené komparace zákona s již neplatnou právní úpravou, došlo k jednoznačnému posunu vpřed. V zákoně jsou jasně stanovena pravidla a podmínky pro nabytí a pozbytí státního občanství. U správního řízení byly prodlouženy jednotlivé lhůty téměř na dvojnásobek, což vede k individuálnímu posouzení každého žadatele.

Posun se týká i ratifikací mezinárodních úmluv a smluv, ke kterým přistupuje stále více států. V současné době je na mezinárodní úrovni v dané problematice jednou z priorit zabránit, aby docházelo k co nejmenšímu počtu případů, kdy se občan ocitne bez státního občanství, nijak právně chráněn.

Možnost nabytí dvojího či vícero občanství je z mého pohledu také posun vpřed. Od zavedení takové možnosti v platné legislativě České republiky je viditelný zvýšený zájem o státní občanství na našem území, čímž může stát jako takový zaměstnat více kvalifikovaných osob, které by se v jiném případě nemohli o místo ucházet.

To sebou nese samozřejmě i možná rizika v bezpečnosti jednotlivých států, kdy o státní občanství žádají fyzické osoby z rozvojových zemí, u nichž nelze s určitostí zjistit, zda nebyli v minulosti trestně stíháni a byli by za normálních okolností odmítnuti z důvodů bezpečnosti. Česká právní legislativa se však tímto velmi podrobně zabývá a striktně vymezuje podmínky pro nabytí státního občanství.

Vyhodnocení praktické části a to polo-řízených rozhovorů s účastníky výzkumu, potvrdila předpoklad, že jednoznačně převažují pozitiva zavedení dvojího či vícero občanství v právní úpravě České republiky. Zavedení má u veřejnosti kladné

ohlasy. Také mimo jiné poukázalo na zájem cizinců o nabytí státního občanství, který se s příchodem novelizace zvýšil téměř dvojnásobně.

Jak účinná je platná právní úprava v České republice se ukáže až za několik let. Nově zavedené požadované podmínky a prodloužení jednotlivých lhůt při posuzování žádostí se zdají být problematické, ale jen tímto způsobem se dá jednoznačně individuálně posoudit každá ze žádostí o státní občanství.

Bakalářská práce slouží jako průřez základními informacemi o problematice státního občanství, může posloužit i jako doplňkový studijní materiál. Vypracováním práce byly naplněny zamýšlené cíle a otázky, zejména zjištění pozitiv i negativ dvojího či vícero státního občanství, základních změn v novelizovaném zákoně o státním občanství ČR. Při vypracování práce bylo rovněž zjištěno, že novelizovaný zákon je obsahově na velmi dobré úrovni, eliminoval poukazované nedostatky ve znění předchozí legislativy a minimalizuje případné hrozby v podobě udělení státního občanství žadatelům, kteří by mohli v budoucnu ohrozit vnitřní bezpečnost státu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÝ, J., VALÁŠEK, M. *České státní občanství*. 1. vyd. Praha: Linde, 1996. 478 s. ISBN 80-7201-018-2.
2. EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*, 1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. 116s. ISBN 978-80-7400-383-7.
3. FILIP, J., SVATONĚ, J. *Státověda*, 5. Vyd. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2011. 400 s. ISBN 978-80-7357-685-1.
4. KUBEČKOVÁ, M. *Občanství EU a vybrané aspekty jeho vlivu na ČR*, Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2009, 121 s. ISBN 978-80-86729-55-8.
5. MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému*. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 1993, 468s. ISBN 80-7239-160-7.
6. MAN, V. *Základy ústavního práva České republiky*. 2. vyd. Praha: Odbor vzdělávání správy policejního školství MV ve spolupráci s Vyšší policejní školou MV v Brně, 2011. Č. j. MV-39230-1/VO-2010
7. NOLČ, J. *Ústava České republiky v otázkách a odpovědích*. Brno: Computer Press, 2004, 133s. ISBN 80-251-0392-7
8. VALÁŠEK, M., KUČERA, V. *Státní občanství, komentář k zákonu o nabytí a pozbytí státního občanství ČR a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty*. Praha: Linde, 2006. 287s. ISBN 80-80-7201-625-3.

Elektronické zdroje

9. Euroskop.cz Věcně o Evropě, Vláda České republiky, Copyright (c) 2005-2016, [online] [cit. 2016-1-13].
Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/625/sekce/obcanstvi-evropske-unie>>.
10. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/knihovna/dokumenty>>.
11. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_.prava_.pdf>.
12. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>>.
13. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen.pdf>>.
14. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.
15. Informační centrum OSN v Praze, UNIC Praha, [online] [cit. 2015-12-11].
Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.
16. Migration Policy Institute, MPI, Copyright (c) 2001-2016, [online] [cit. 2016-2-17].
Dostupné z WWW: <<http://www.migrationpolicy.org/research/dual-citizenship-age-mobility>>.

17. Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.
18. Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2016, [online] [cit. 2016-2-1]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pozbyti-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>>
19. Ministerstvo vnitra České republiky, MVČR, Copyright (c) 2015, [online] [cit. 2016-1-7]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zadost-o-informace-statistiky-udeleni-pdf.aspx>>.
20. NSS, Nejvyšší správní soud, [online] [cit. 2016-04-18]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2006/0062_1As__0600082A_p-revedeno.pdf>.
21. United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR Copyright (c) 2001-2016, [online] [cit. 2016-2-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.unhcr-centraleurope.org/cz/pdf/zakladni-informace/umluvy/umluvy-tykajici-se-osob-bez-statni-prislusnosti/umluva-o-omezeni-pripadu-bezdomovectvi-z-roku-1961.html>>.
22. Vláda České republiky, Vláda ČR, Copyright (c) 2009-2016, [online] [cit. 2015-12-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-rasove-diskriminace-19721>>.

23. Vydavatel AutoCont CZ, a.s. – NALUS: Vyhledávání soudního rozhodnutí Ústavního soudu české republiky, Copyright (c) 2006, [online] [cit. 2016-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-66-04>>.

Legislativní dokumenty

24. ČESKO, Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In Sbirka zákonů České republiky, 2013, částka 77, s. 1774-1809. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=186/2013&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
25. ČESKO, Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In Sbirka zákonů České republiky, 2003, částka 121, s. 5849-5928. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=361/2003&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
26. ČESKO, Zákon č. 40 ze dne 29. prosince 1992 o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky. In Sbirka zákonů České republiky, 1992, částka 12, s. 230-235. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
27. ČESKO, Zákon č. 191 ze dne 22. srpna 2014 vyhláška o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky. In Sbirka zákonů České republiky, 2014, částka 79, s. 2147-2163. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=191/2014&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

Ostatní zdroje

28. KURIVČAKOVÁ, Uljana. *Dvojí občanství aneb co přinese nový zákon o státním občanství ČR*. Právní rádce. 2013, č. 12. Dostupné z WWW: <w.bbh.cz/files/publikace/dvojjo-obuianstvyo-aneb-co-pzlinese-novy-zyokon-o-styotnyom-obuianstvyo-u-r.pdf>.

Přílohy

1. Příloha I - Vzory platných občanských průkazů České republiky.
2. Příloha II - Vzory platných cestovních dokladů České republiky.
3. Příloha III - Vzor osvědčení o státním občanství České republiky.
4. Příloha IV - Vzor listina o nabytí nebo udělení státního občanství České republiky.

použit ceninový papír s průběžným negativně - pozitivním vodoznakem, který tvoří písmena ČR a lipové lístky.

Občanský průkaz IDE karta. Pro občany narozené před 1. 1. 1936 platí tyto průkazy, pokud v nich je doba platnosti vyznačena „bez omezení“. Tento průkaz mohou mít i občané po ztrátě OP nebo uplatněním volebního práva s dobou platnosti 1 měsíc.

Občanským průkazům typu "knížka" skončila platnost 31. 12. 2005. Pro občany narozené před 1. 1. 1936 platí tyto OP nadále, pokud je v nich doba platnosti uvedena "bez omezení" a je v nich vyznačeno občanství ČR.

Příloha III.

Vzor osvědčení o státním občanství České republiky

ČESKÁ REPUBLIKA

označení správního orgánu:
označení organizačního útvaru:

Č. j.

OSVĚDČENÍ
O STÁTNÍM OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

vydané podle § 43 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

níže jmenovaný(á):

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

Adresa místa pobytu / Bydliště:

je státním občanem (státní občankou) České republiky

V _____ dne _____

otisk úředního razítka

jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby

Osvědčení má platnost 1 rok.

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: O 000000

ČESKÁ REPUBLIKA

Ministerstvo vnitra

Č. j.

LISTINA

O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Ministerstvo vnitra uděluje podle ustanovení
§ 11 a násl. zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

státní občanství České republiky

níže jmenovanému(é):

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

V Praze dne

otisk úředního razítka

*jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby*

Nabytí státního občanství České republiky dne:

otisk úředního razítka

*jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby*

Číslo zúčtovatelného tiskopisu: A 000000